

Облік кількості знищеного підросту і пошкоджених лісових ґрунтів не ведеться. Мають місце випадки невикористання лісозаготівельниками лісосічного фонду протягом тривалого періоду, або несвоєчасне його освоєння.

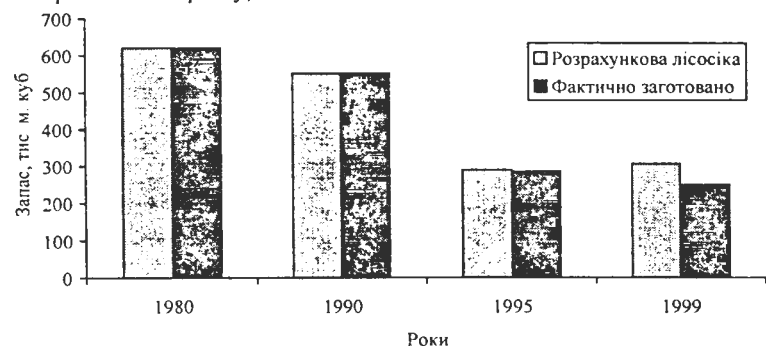

Рис. 3. Використання розрахункової лісосіки у Львівській області

Недбале відношення до очищення місць рубань від порубкових решток призводить до витрат деревини, пожеж, економічної шкоди.

Таким чином, найважливішою проблемою при заготівлях лісу є не кількість заготовленої щорічно деревини, а те, якими способами та із застосуванням яких технологій деревина заготовляється і транспортується з гір.

Отже, майбутнє за технологіями і способами рубань, що мають екологічну спрямованість.

Література

1. Белов С.В. Рубки главного пользования. – Ленинград, 1977. – 205 с.
2. Лісовий кодекс України. – 33 с.
3. Сабан Я.А. Продуктивность и возобновление леса в горных условиях. – Львов 1988. – 127 с.
4. Сиякевич І.М. Економіка лісокористування. – Львів, 2000. – 396 с.
5. Сиякевич І.М. Економіка галузей лісового комплексу. – Львів, 1996. – 181 с.
6. Тушня Ю.Ю. Экономические проблемы комплексного использования и охраны лесных ресурсов. – Львов, 1976. – 216 с.

УДК 332.025.12: 630*6

Асист. М.Т. Бець – Укр ДЛТУ

УПРАВЛІННЯ ЗА ВІДХИЛЕННЯМИ ЯК МЕТОД ОЦІНКИ ПРИБУТКОВОСТІ ОПЕРАЦІЙНОГО КАПІТАЛУ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Узагальнено методичні підходи регулювання результативних показників у процесі управління за відхиленнями. Виявлено сучасні тенденції прибутковості діяльності держлісгоспів ДЛГО "Львівліс", "Хмельницькліс", "Чернігівліс". Оцінено особливості та обрано напрями організації регулювання рівня рентабельності операційного капіталу на прикладі ДЛГО.

Operation for deflexions as method valuation of profitless operation capital forestry enterprises

Generalized methodical of approach regulation of effective index in process operation for deflexions. Appraisal contemporary tendencies of profitless activities state forestry "Lvivlis", "Khmelnicklis", "Chernigivlis". Estimated of special feature, chose of direction organization of standard profitableness operating capital for example state forestry.

Реалізація концепції зі вдосконалення системи менеджменту на державних лісових господарствах базується, з одного боку, на децентралізації управлінських структур і відокремленні виробничо-господарської діяльності, а з другої – на зміцненні функцій державного управління лісами. Аналітичні дослідження ефективності управління прибутковістю господарювання в умовах часткового державного забезпечення функціонування держлісгоспів безпосередньо пов'язані з відносинами капіталу. У лісовому господарстві поняття "операційного капіталу" трактується неоднозначно, а від якісного і своєчасного здійснення прямого і посереднього регулювання рівня його прибутковості загалом і залежать кінцеві результати господарювання [1]. Конструктивна роль таких аналітичних досліджень спрямована на комплексний підхід до регулювання рівня прибутковості лісогосподарського капіталу. Оцінюючи методичні підходи до змісту регулювання прибутковості діяльності та капіталу підприємства доцільно використати схему (рис. 1) [2].

Етап виявлення мети полягає в оптимізації рівня рентабельності, а оцінивши поточний фінансовий стан, здійснюють *корегування мети* [5]:

- досягнення критичного рівня (ситуація глибокого спаду і турботи);
- підтримка стану рівноваги і оптимального рівня рентабельності (ситуація активного зростання);
- досягнення оптимального рівня рентабельності.

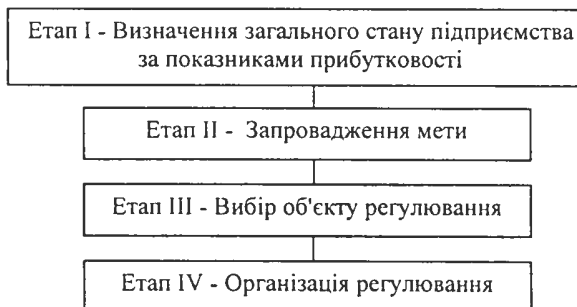

Рис. 1. Схема регулювання за відхиленнями рівня прибутковості операційного капіталу підприємства

Під час регулювання рівня рентабельності операційного капіталу на етапі вибору об'єкту групують ризики за факторами, що їх обумовлюють (економічні, політичні, соціальні) та за операціями, яким притаманний ризик (операційні, фінансові та інвестиційні), а рентабельність капіталу співставляється з середньою відсотковою ставкою.

Залежно від співвідношення рівнів рентабельності власного капіталу (РВК) і відсоткової ставки (СВС) розрізняють такі види ризиків:

3. Економіка, планування і управління в лісовиробничому комплексі

- *безризиковий рівень*, коли $CBC = 0\%$;
- *нормальний рівень*, коли $PK > CBK$;
- *підвищений рівень*, коли $CBC \rightarrow PBK$;
- *критичний рівень*, коли $PBK < CBC$;
- *кризовий рівень*, коли $PBK \ll CBC$.

Відмежування лісового господарства як непромислового виду виробничо-господарської діяльності, враховуючи його державне фінансування і поєднання з переробкою, дозволяє оцінити реальне співвідношення прибутків з наявними засобами, оскільки у лісовому господарстві до них відносять і лісосічний фонд. Отримані у процесі дослідження результати дозволили виявити загальні тенденції зміни основного узагальнюючого результату діяльності господарської системи, незважаючи на специфіку господарювання.

Державні лісові господарства відображають результати своєї діяльності у зведених формах річної звітності, не розділяючи обсяги виробництва, реалізації, прибутків, засобів залежно від виду виробництва і розмірів державних бюджетних коштів на ведення робіт по відновленню, охороні і захисту лісу.

Оцінюючи результативність господарської діяльності ДЛГО "Львівліс", "Хмельницькліс" та "Чернігівліс" за 1998-1999 рр. згідно з матрицею ситуацій виявлено, що досліджувані господарські системи знаходяться у стадії активного зростання, коли темп зміни обсягу реалізації продукції ($I_{pn} 100$) $119,9 \div 156,3$ ("Львівліс"), темп зміни чистого прибутку ($I_{чп} > 100$) – $193 \div 553$ ("Львівліс") та обсяги економічного прибутку ($EP > 0$) знаходяться у межах $3808,0 \div 7138,8$ тис. грн. ("Львівліс").

Беручи до уваги поточний стан лісогосподарських підприємств *оптимізація рівня рентабельності* полягає у корегуванні мети їх господарської діяльності у ситуації активного зростання, регулюванні рівня рентабельності та у підтриманні досягнутого стану рівноваги [3].

Визначення загального стану досліджуваних підприємств за показниками прибутковості дозволило виявити деяку активізацію їх фінансової діяльності, але істотні позитивні зрушення в 1998-1999 рр. не відбулися, про що свідчать такі показники [4]:

- фінансова ємність виробництва у середньому становила $4,9 \div 5,9\%$;
- прибутковість продажів $19,0 \div 20,0\%$;
- коефіцієнт прибутковості інвестицій $0,434 \div 0,760$;
- прибутковість матеріальних активів $7,4 \div 12,4$;
- рентабельність капіталу $12,0 \div 22,0\%$;
- норма прибутку на капітал $13,0 \div 14,0\%$.

Щодо об'єднань лісового господарства найвищий рівень показників прибутковості характерний ДЛГО "Львівліс" внаслідок суттєвого приросту обсягів прибутку за 1998-1999 рр.

Враховуючи те, що середня відсоткова ставка на кредит (CBC) $\geq 30\%$ (в середньому по Україні), досліджувані лісогосподарські підприємства знаходяться у критичному стані – (рентабельність власних коштів (PBK)) $< CBC$, адже рентабельність власних коштів цих підприємств знаходиться у межах $16,7 \div 27,6\%$ – за валовим прибутком і $12,1 \div 22,5\%$ – за чистим прибутком.

Для обліку ризиків згідно з методом сценаріїв дозволило розробити варіанти регулювання рівня прибутковості господарської діяльності підприємства. До-

слідивши виробничо-господарське становище підприємств ДЛГО "Львівліс", "Хмельницькліс" і "Чернігівліс" з'ясовано, що вони досягнули в 1999 р. приріст прибутковості. Це дозволяє використати оптимістичний сценарій регулювання результативності за приростом рентабельності виробничого капіталу досліджуваних лісогосподарських підприємств.

Організація регулювання рівня рентабельності операційного капіталу за оптимістичним сценарієм у напрямку "Активне зростання, підвищення рівня прибутку, обсягів реалізації продукції, робіт і послуг" для аналізованих ДЛГО полягає у контролі показників прибутковості витрат і продажу з метою виявлення перших проявів спаду господарської та підприємницької активності, зокрема комерційної, та усунення впливу негативних чинників. Для цього визначені аналітичні межі абсолютних значень чинників згідно з блок-схемою механізму регулювання (нижні (min)) і значення верхньої межі (max) чинника за допомогою екстраполяції поліномом. Такий методичний підхід дозволяє обґрунтувати оптимальний рівень рентабельності виробничого капіталу у перспективній формі і у такий спосіб частково формувати ціну деревини, що відпускається на пні, у розмірі лісової такси.

Мета обраного напрямку регулювання – трансформувати аналітичні параметри згідно з приростом рентабельності виробничого капіталу до поточного стану лісогосподарської діяльності на етапі підвищення його ефективності [6].

Критерій максимізації результативності господарювання повинен розглядатися комплексно у поєднанні з критеріями ефективності у сфері лісовідновлення і лісокористування, раціонального використання ресурсів у процесі промислової і комерційної діяльності та орієнтуватись на досвід розвинутих країн у напрямку еколого-економічного регулювання природокористування у межах регіону.

Принцип єдності екологічних інтересів полягає у тому, щоб до системи товарно-грошових відносин на рівні з традиційними індикаторами-показниками було включено економічні оцінки. Тільки у випадку, коли інтереси працюючого, кожного підприємства, адміністративного району, країни, виявляються тісно пов'язаними з результатами їх господарської діяльності, створюються передумови об'єднання у рамках єдиної технології процесів природокористування та відтворення.

Література

1. Килимнік В.ІІ. Забезпечення прибутковості та ефективного розвитку паливостачальних об'єднань України на основі контролінгу: Монографія. – Вінниця: БІКОМ, 2000. – 136 с.
2. Коструба А.В. Удосконалення методичного забезпечення регулювання власних коштів// Торгівля і ринок України: Тематичний збірник наукових праць з проблем торгівлі і громадського харчування. – Донецьк: ДДКІ, 1998. – С. 132-136.
3. Медведєв Ю., Дяченко Я. Проблеми розвитку лісопромислового комплексу: пріоритети, структура, ефективність// Економіка України. – 1999, №1 (446). – С. 13-20.
4. Назарова Г.В. Фінансовий аналіз у формуванні стратегії економічних систем// Фінанси України. 1999, №2. – С. 34-39.
5. Пастухов В. Стратегічний підхід в управлінні підприємством// Економіка України. – 1999, №5. – С. 84-86.
6. Побурко О., Волков Є., Ганусяк І. Стратегія формування капіталу підприємства// 36-к наукових праць МНІПК. – Львів: ІРД НАН України, 1998. – С. 388-391.